

HAKEM KARARLARINDA ANKETİN ÖNEMİ

Rui Marques, EBL Başhakemi, WBF Yardımcı Başhakemi

(Türkçe'ye çeviri: Murat Molva)

WBF (Dünya Briç Federasyonu) uygulamalarına göre; hakemler, değerlendirme ve yorum gerektiren durumlarda, uluslararası briç yasalarının hedeflediği sonuçlara en yakın karara ulaşabilmek amacı ile usulüne uygun şekilde görüş alış verişinde bulunduktan sonra kararlarını açıklamalıdır. Bu cümle, uluslararası yarışmalarda görev yapan hakemlerin uzun süredir takip etmekte oldukları standard çalışma yöntemini özetlemektedir: Hakemler, yorum gerektiren durumlarda sistematik olarak çevreye danışmalıdır. Hakem, her ne kadar son derece bilgili ve deneyimli olsa da, bu gibi durumların hakemler arasında tartışmaya açılması, yeterli özelliklere sahip oyuncular ile fikir alış verişinin yapılması, verilen kararların kalite ve doğruluk oranını artırmaktadır.

WBF çalışma yöntemi, üst düzey tüm yarışmalarda, yorum gerektiren kararların bir danışma ve anket sürecinden geçmesi gereğini vurgular, ve bu usulün gerek üst yönetim birimleri, gerekse tüm hakemler arasında da olumlu bir altyapı oluşturacağını varsayar.

Hakemlerin yorum gerektiren karar vermek durumunda kaldıkları çeşitli durumlar söz konusudur. Bunlardan en yaygın ikisi:

1 – Oyuncu, haksız bilgi (unauthorized information) edinebilir, ve buna dayanarak “şüpheli” olarak değerlendirilebilecek bir oyun tarzına yönelebilir

2 – Oyuncu, bir konuşma veya oyun ile ilgili yanlış açıklamada bulunabilir, ve daha sonra rakipleri, açıklamanın doğru yapılmış olması halinde farklı bir oyun tarzı tercih edebileceklerini belirtirler.

Doğaldır ki, Yasa-12 kapsamında yorum gerektirebilecek karar olarak nitelendirilebilecek, dolayısı ile de hakemlerin bir danışma ve anket sürecinden geçmelerini gerektirecek pek çok durum söz konusudur. Buna uygun birkaç örneği birazdan ele alacağız.

Böyle bir durumda, hakem genellikle birkaç oyuncu arasında “yanlış açıklama veya haksız bilgi olmadığı takdirde ne tür bir hareket tarzı seçecekleri” konusunda anket yapar. Tipik bir örneğe bakalım:

East Dealer	♠ K Q J 6 5		
None Vul	♥ 8 4		
	♦ Q J 10 3		
	♣ 9 5		
	♠ 8 7		♠ A 9 3 2
	♥ J 10 6 3 2		♥ 7
	♦ A		♦ K 8 7 5 2
	♣ A Q 8 7 2		♣ K J 4
	♠ 10 4		
	♥ A K Q 9 5		
	♦ 9 6 4		
	♣ 10 6 3		
West	North	East	South
		Pass	Pass
1 ♥	1 ♠	2 ♦	Pass
2 ♥	Pass	2 N	Pass
3 ♣	Pass	Pass	Pass

Batı, “2 karo’yu Drury olarak alıyorum” diyor. Oyun devam ediyor ve 3 trefl tam yapılıyor. Deklarasyon bitince hakem çağırılıyor. D-B çifti, Drury’nin rakip araya girdiğinde de geçerli olup olmadığını konuşmamış olduklarını belirtiyorlar. Doğu, eline göre 2 kör üzerine konuşması gerektiğini düşündüğünü söylüyor. K-G çifti ise Doğu’nun eli ile “pas” ın otomatik olduğunu iddia ediyor.

Hakem konuyu nasıl ele almalı ve karar vermeli?

K-G çiftinin rakip açıklamalarını duymamış olsalar da farklı bir hareket tarzı seçmeyeceklerini varsayabiliriz. Dolayısı ile bu açık bir “Haksız Bilgi” durumu. Doğu, eğer ortağının açıklamasını duymamış olsaydı 2NT demek yerine pas geçer miydi?

Burada ideal durum, oyuncuları masada açıklama olmayan bir ortama geri almak olurdu. Fakat bu maalesef mümkün olmadığına göre, hakemin yapacağı şey, olayı masadaki açıklama olmaksızın, masadaki oyunculara benzer diğer

oyunculara danışmak.

Hakem 4 farklı oyuncuya Doğu’nun eli ile ne deklare vereceğini soruyor. Anket yapılan oyuncuların hiç birisi Doğu’nun eli ile pas geçmeyi düşünmüyor. Bunun üzerine hakem masa skorunu geçerli olarak kabul ediyor.

Bu el ile ilgili farklı görüşler söz konusu olabilir. Esasen bu örneğin verilme amacı, doğru karara ulaşmaktan ziyade, yeterli anketin yapılmasının altını çizmek. Bazı önemli noktalara yeterli önem verilmediği takdirde, anketin yanlış sonuca varma ihtimali de her zaman söz konusudur.

♠ J 8 3 2
♥ 10 4
♦ A J 10
♣ A 7 6 4

N
W E
S

♠ A K Q 9
♥ 8 6 5
♦ 5
♣ Q 9 8 5 2

West	North	East	South
Pass	2 ♠ ²	Pass	1 ♠ ¹

1. Canape
2. 6-11 HCP Balanced

Kuzey, 2 pik deklaresini verdikten sonra eline dikkatlice bakıyor ve sadece 12 kartı olduğunu fark ediyor. Küçük bir araştırma sonucu 13. kart yerde bulunuyor. Kuzey masaya hakemi çağırıyor ve haklarını soruyor. Hakem devam etmelerini söylüyor. Şimdi Güney 3 trefl deklaresini verince de K-G çifti 4 pike ulaşıyor.

D-B çifti 14C ve 16B yasalarına dayanarak Güney'in 3 trefl deklaresi için hakem çağırıyorlar.

Burada hakemin yapması gereken anketin konusu: "Güney ortağının 2 pik deklaresini sadece 12 kart ile verdiğini bilmemiş olsa, gene de 3 trefl der miydi?"

Bu ve benzer durumlar, anket yapmak ile ilgili önemli detayları göz önüne seriyor. Örneğin, anket kaç kişi arasında yapılmalı? Soruları kimlere sormalı? Çünkü farklı kişilere sorulacak sorulardan farklı sonuçlara ulaşılabilir, ki bu da anketin güvenilirliğini düşürecektir. Sonuç olarak, anketi nasıl yapmalıyız?

WBF bu konuda şöyle bir yol haritası çizmiş: Masaya çağırılan hakem öncelikle bütün bilgi ve veriyi doğru olarak toplar. Daha sonra hakemler olayı kendi aralarında tartışarak her hangi bir usulsüzlük olup olmadığını ve kusursuz tarafın bu durumdan olumsuz etkilenip etkilenmediğini değerlendirirler. Konu briçle ilgili bir teknik yorumu içeriyor ise, hakem uygun bilgi ve deneyime sahip 5 farklı oyuncuya benzer durumda ne tür bir hareket tarzı seçeceğini sorar. Hakem, bu sorulara verilen cevaplar ışığında nihai kararını verir.

Yukarıdaki paragraf, genel olarak 5 önemli konuyu açıklığa kavuşturmak gereğini vurguluyor:

1. Temel: Bir usulsüzlük var mı

Bu oldukça net bir soru. Masada haksız bilgi kullanımı veya yanlış açıklama olduğu takdirde bir usulsüzlüğün olduğu da açıktır. Ama bunun dışında da usulsüzlüklerin söz konusu olabileceği göz ardı edilmemeli ve hakem durumu netleştirmelidir.

2. Somut gerçekler: Masadan toplanması gereken bilgiler nelerdir?

Doğal olarak tüm bilgilerin eksiksiz olarak toplanması gerekir. Unutmamalıyız ki, masadan toplanan bilgiler sayesinde anket sorularını soracağımız oyuncular, masadaki oyuncular ile (olabildiğince) aynı ortama getirmeyi hedefliyoruz. Ankete katılanlar masadaki olaylar hakkında detay bilgi sorabilirler, ve hakemin bu sorulara objektif olarak cevap verebilecek bilgiye sahip olması gerekir. Örneğin ankete katılanlar, yukarıdaki ilk örneğimizle ilgili olarak "D-B çiftinin zayıf 2 açışları nasılmış", "1 kör açışı en az 5 li renk mi gösteriyormuş", "pastan gelen ortağa karşı 1 majör açışı için minimum kuvvet ne kadar olabiliyormuş", "Doğu 1NT veya 2NT deseydi bunun anlamı ne olacaktı" ve benzeri sorular sorabilirler.

Hakem, bu gibi soruları asla kendi tahminine uygun cevaplar ile geçiştirmemelidir. Hakem, ankete başlamadan önce masadaki oyunculardan gerekli tüm bilgileri toplamalıdır.

3. Anket grubu: Kimlere ve kaç kişiye soru sorulmalı?

Hakem burada pratik olmak zorundadır. Elbette bu soruyu birçok kişiye sormak en ideal çözüm olurdu. Fakat hakem bu soruyu sorabileceği çok sayıda uygun oyuncu bulamayabilir, veya zaman kısıtlaması altında olabilir. Unutmamalıyız ki, bir anket sorusunu layığına sormak hakemin uzunca bir zamanını alabilir. WBF kuralları “anket sorusunu 5 kişiye sorun” şeklinde bir yol gösteriyor. Peki, hakemin bu 5 kişi önerisine uyması zorunlu mu? Yoksa daha az veya daha çok kişiye danışması olası mı? Bir örneğe bakalım:

Auction			
North	East	South	West
2♠	3♥	4♠	Pass ¹
Pass	4NT	Pass	5♥
5♠	Pass	Pass	6♥
Pass	Pass	6♠	Pass
Pass	Pass		

E

♠ x
♥ K8xxxx
♦ J
♣ AK102

Güney'in 4 pik deklaresi üzerine Batı 1 dakikayı aşan bir süre ile duraksıyor ve pas geçiyor. Şimdi Doğu'nun pas demesi mantıklı bir seçenek mi? Yoksa “Bu el her zaman 4NT der” mi?

Yasa 16b1b'ye göre mantıklı seçenek şöyle tanımlanmış: “Masadakiler ile aynı yöntemleri uygulayan, benzer sınıftaki oyuncular arasında,

ağırlıklı oranda tercih edilmesi ciddi olarak göz önünde bulundurulacak oyun tarzı”

Şimdi varsayalım ki, yukarıdaki soruyu sordüğümüz ilk 2 kişi duraksama olmayan bir durumda “pas derdim”, ama “ortak uzun süre duraksadı ise deklarasyona devam ederdim” demiş olsun. Hala ankete devam etmeli miyiz? Konuşmayı planladığımız 5 kişiden ikisi yukarıdaki kuralda belirtilen “ağırlıklı oranı” oluşturmuyor mu zaten?

Veya bir başka durumda da, konuşulan 4 kişi “her durumda konuşmaya devam ederim”, ama beşinci kişi “ben pas derdim” diye cevap verdi. Bu 1 kişi “ağırlıklı oranı” oluşturdu mu? Yoksa farklı düşünceye sahip bir marjinal mi?

Peki, “ağırlıklı oran” ile kastedilen nedir?

Örneğin Avustralya Federasyonu bunu “4 kişi arasında 1'den fazla kişi” olarak belirlemiş.

İngiliz Briç Federasyonu (EBU) ise “kesin bir rakam olmamakla birlikte, hakem, 5 kişi arasında 1 kişinin ağırlıklı oranı oluşturduğunu kabul etmeli” demiş.

Yukarıdaki 2 yaklaşım arasında büyük fark var. Pratik olarak (zaman kısıtlaması vs) bakacak olursak, hakemin genellikle anketi 5 kişi arasında yapması makul görünüyor. Fakat hakemin esnek olmasında yarar var. Bazı durumlarda o kadar çok kişiye sormak gerekmeyeceği gibi, bazı durumlarda da 5 kişiden daha çok sayıda oyuncuya danışmak, doğru karara ulaşmak için yararlı olabilir.

Sorunun kime sorulması gerektiği konusu da önemli. Yasa 16B1b “benzer metodları uygulayan ve aynı sınıftaki oyuncuları” işaret ediyor. Burada “sınıf” ile kastedilen konu, oyuncunun sadece beceri düzeyi değil, diğer faktörleri de içeriyor. Örneğin oyuncunun genç, senyör, erkek, kadın, tutucu, agresif vs özellikleri de değerlendirilmeli. Ayrıca masadakiler ile benzer metodların kullanılıyor olması gerekiyor. Örneğin Polish club oynayanların bazı sekansları 2/1 oynayanlardan farklı bir şekilde değerlendirmeleri olasıdır.

Ünlü başhakemlerden Max Bavin, birgün yaptığı anket ile ilgili şampiyon oyuncularından birisi ile konuşurken, şampiyon anket sorusunun kimlere sorulduğu hakkında bilgi istemiş. Max Bavin ise “seninle benzer özelliklere sahip oyuncular” demiş. Şampiyon buna cevaben “ama benim eşim benzerim yok ki” deyince, Max “evet zaten sorduğum kişilerin hepsi de kendilerinin eşi benzeri olmadığını düşünüyorlardı” şeklinde cevap vermiş.

Üst düzey oyuncular, oyuncunun özelliğine (örneğin agresif genç bir oyuncu) bağlı olarak konuya yaklaşımlarını değiştirebilirler. Bunun tersine genellikle rastlanmaz. Fakat gene de anket sorusu sorulan kişiye, isim vermeden, “genç oyuncu” veya “orta düzey oyuncu” gibi açıklamalar yapmak yararlı olabilir.

4. Anket: Hangi soruyu nasıl sormalı?

İşi asla aceleye getirmemeliyiz. Soru soracağımız oyuncuya o meşgulken veya kızgın bir sinir küpü iken yaklaşmak yanlış olur. Bu durumda soru soracak başka birini aramak daha iyi olur.

Hakem, soruyu cevaplayan ile tartışmaya girmemelidir. Hakem, karşıdakinin fikrini öğrenmeli, onun kendisi ile aynı fikirde olup olmaması ile ilgili tartışmamalıdır. Hakemin konu ile ilgili kendi fikrinin olması doğaldır, ama hakem konuştuğu oyuncuyu kendi fikrine göre yönlendirmekten kaçınmalıdır. Hakemin soru sorduğu kişinin verdiği cevapların altında yatan mantık ve düşünce tarzını öğrenmek için ek bir iki soru sormasında ise sakınca yoktur. Hakem, asla toplanmış bir gruptaki oyunculara soru sormamalıdır. Bu durumda grubun baskın üyesi kendi görüşünü ilk başta verir ve grubun diğer üyeleri de "aynı fikirde" olduklarını belirtmek için sıraya girerler. Hakem sorusunu soracağı kişiyi gruptan ayırmalıdır.

Hakem soru sorarken, konuştuğu kişinin mümkün olduğunca, kendisini masada yaşanan normal bir olayda hissetmesini sağlamaya çalışmalıdır. Özellikle ortalama oyuncuların, bu tür sorular sorulduğunda, normalde yapacakları şeyden farklı bir hareket tarzı seçip kendilerini özel bir şey yapmak zorundaymış gibi hissetmeleri sıkça görülen bir durumdur.

Hakem sorusunu masadaki normal akışa benzer bir atmosferde sormalıdır. Kritik noktaya gelindiği ana önemle eğilinmesi durumunda, soru sorulan kişi çok önemli bir karar eşiğinde olduğunu düşünerek cevabını değiştirebilir.

Örneğin yukarıdaki ilk örnekte "Doğu'da otursan nasıl başlardın" diye sormakta yarar var. Doğunun eli ile pas geçmeyip açmayı düşünen bir oyuncunun farklı bir "sınıfta" olduğu düşünülebilir, ve bu anket açısından yararlı bir aday olmayacağı açıktır.

Eğer soru sorulan oyuncu Doğu olarak pas derse, şimdi ortağının 1 kör açışı ve 1 pik overcall'una ne diyeceği sorulabilir. Şimdi Doğu 2 karo der ise "peki sence faklı bir deklare olabilir mi" diye sorulabilir. Bu pozisyonda asla 2 karo demeyecek bir oyuncunun da bu anketin sağlıklı sonuçlanması konusunda pek işe yaramayacağı düşünülebilir. Şimdi hakem anketin son bölümünde sorusunu, "ortak 2 kör dedi, sağın pas derse sen ne dersin" şeklinde sormalıdır. Hakem, böylece sorunun önemli noktasının sağdaki oyuncunun pas demesi (veya dememesi) olduğuna ve ortağın önceki deklarelerinin çok da önemli olmadığına ilişkin bir algı yaratır.

Oyuncuların cevaplarını aldıktan sonra konuya ilişkin mantıklarını ve fikir yürütme şekillerini de sormakta yarar vardır.

Anket esnasında soru sorulanların verdiği cevapların daha sonra unutulması riskine karşın hakemin cevapları defterine not alması, hatta tercihan elektronik ortamda kaydetmesinde yarar vardır. En önemlisi ise hakemin anket sorularını kime sorduğunu not etmesi ve gerekirse Apel Komitesine vermesi gerekir.

Genel prensip olarak hakemler sorularını masada yaşanmış olan olumsuzluk ile sınırlandırmamalıdır. Çünkü belki bu durum öncesinde masada gerçekleşmiş olan ve masadakilerin farkında olmadıkları bir haksız bilgi durumu da söz konusu olabilir.

Bazı durumlarda, hakem, masada gerçekleşen olayın ciddi bir hata mı, yoksa çılğınca alınan bir risk veya kumar mı olduğu konusunda netleştirmek isteyebilir. Bu durumu açıklığa kavuşturmanın en iyi yolu, soru sorulan oyuncuya masada tercih edilen yolu söylemek ve gelen reaksiyonu gözlemlemektir.

Hakem, masada gerçekleşen birden çok sayıda olayı anket haline getirmek isterse, her ayrı olay için ayrı anket grubu oluşturmak gerekebilir. Bu konuda aşağıdaki örnek ilginç:

Board 21 North Deals
N-S Vul♠ 10 8 3 2
♥ J 8 7 6
♦ 9 7 3
♣ K 6♠ A K 4
♥ 10
♦ A K J 6 5 4 2
♣ Q 7♠ Q 6 5
♥ A K 5 3 2
♦ Q
♣ J 10 9 3♠ J 9 7
♥ Q 9 4
♦ 10 8
♣ A 8 5 4 2

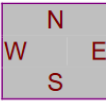
West	North	East	South
	Pass	1 ♥	Pass
3 ♦	Pass	4 ♥	Pass
6 ♦	Pass	Pass	Pass

3 karo deklaresi Doğu tarafından Bergen konvansiyonu (4lü kör fiti 11-12 HP) olarak doğru bir şekilde açıklanıyor. Trefl atak bulunamayınca 6 karo tam yapılıyor.

Batı ise Bergen oynadıklarını unutmuş durumda. Burada Batı'nın haksız bilgi edinmiş olduğu ortada. Bizim açıklığa kavuşturmamız gereken konu ise, acaba haksız bilgi olmasa idi ne olacaktı?

Hakem bu amaçla ankete tek tek oyuncuları değil çiftleri çağırıyor. Ankete katılan Batı'lar natürel karolar ve güçlü el gösteren 3 karo deklarelerine gelen 4 kör cevabına, 4NT ile keycard sorarak devam ediyor. Ortaktan gelen haksız bilgi olmadığı zaman hiç bir Batı 6 karo demiyor.

Bir başka örneğe bakalım:

West Dealer
None Vul♠ A J 10 5 4
♥ 9 7 4
♦ A 8 6
♣ A 8♠ 8
♥ Q 8 3
♦ 9 5 4
♣ K 10 9 6 5 2♠ K Q 7 6 2
♥ K J 5 2
♦ J 10 7 3
♣ —♠ 9 3
♥ A 10 6
♦ K Q 2
♣ Q J 7 4 3

West	North	East	South
Pass	1 ♠	Pass	2 ♣
Pass	2 ♦	Pass	2 N
Pass	3 N	Dbl	Pass
Pass	Pass		

3NT kontrlu tam yapıldıktan sonra Doğu hakem çağırıyor. Doğu kontr atmadan önce 2NT'nin anlamını perde arkadaşı olan Kuzey'e soruyor ve "Davet eli, maximum 12 HP" cevabını alıyor. Güney ise perdenin diğer tarafında Batı'ya bu deklareyi forsing olarak açıklıyor. Masada K-G çiftinin konvansiyon kartı yok.

Doğu, "Eğer 2NT'nin forsing olduğunu bilseydim kontr atmazdım. Kontr atmayınca da, ortağımın doğal atağı olan kör'den sonra oyun 1 batacağı" diyor.

Hakem, olayı netleştirme çalışmaları esnasında Batı'ya "forsing 2NT"den ne anladığını soruyor. Batı, bu soruyu 12-14 olarak cevaplıyor.

Hakem, anket sorusu olarak Doğu'nun elini çâşitli oyunculara veriyor ve 12-14'lük 2NT deklaresi ışığında sıra kendisine her geldiğinde ne deklare vereceklerini soruyor.

Varsayalım ki hakem bu sorusuna hep pas geçen 4 oyuncu buluyor ama, 1 tane de kontr diyen oyuncu buluyor. Bu durumda Doğu, zarar görmüş gibi duruyor. Fakat diğer taraftan, belki de bu pas geçen oyuncular 2NT için "Maximum 12" açıklamasını duysalardı da hep pas geçeceklerdi. Veya belki de kontr diyen o bir oyuncu 2NT deklaresi 11-12 de gösterse, 12-14 te gösterse hep kontr atacaktı? Acaba Doğu gerçekten zarar gördü mü?

Yanlış açıklamadan zarar görülüp görülmemiş olduğunu belirlemek için, soru sorulan oyuncuların doğru açıklama ile ne yapacaklarının bilinmesi yeterli olmayabilir. Bu oyuncuların yanlış açıklama ile de ne yapacaklarının bilinmesi gerekir. Eğer soru sorulan oyuncular her iki durumda da aynı deklareyi veriyorlar ise Doğu'nun yanlış açıklama dolayısı ile zarar görmüş olmadığı düşünülebilir.

Burada hakem soru sorduğu oyunculara verdikleri deklarelere alternatif deklareler düşünüp düşünmeyeceklerini, bu konuda karar vermelerinde hangi bilginin etkili olacağını da sorabilir. Veya hakem masadaki oyuncular tarafından seçilen deklareyi, ve düşüncelerini anlatıp, bu konuda kendilerinin ne düşündüklerini de sorabilir.

Duraksamaların masada (duraksayan oyuncunun ortağı için) haksız bilgi edinimine yol açma ihtimali çok yüksektir. Duraksama olaylarına ilişkin hakem kararlarının oluşturulmasında, duraksama sonucu oyuncu tarafından tercih edilen oyun tarzının diğer mantıklı seçeneklere nazaran daha başarılı olduğunun ortaya çıkmış olması gerekir (Yasa 16).

Yasa 16b1b mantıklı seçeneği şöyle tanımlanmıştır: “Masadakiler ile aynı yöntemleri uygulayan, benzer sınıftaki oyuncular arasında, ağırlıklı oranda tercih edilmesi ciddi olarak göz önünde bulundurulacak oyun tarzı”.

Duraksama olaylarının araştırmasında ilk yapılması gereken şey, haksız edinilen bilginin ortadan kaldırılmasıdır. Bunun yolu da anket sorusu sorulurken ilk etapta haksız bilginin verilmemesinden geçiyor. Oyuncuya oyun tarzının ne olacağı ve diğer mantıklı seçeneklerinin ne olduğu sorulur. Daha sonra da masada gerçekleşen duraksama bilgisi verilir ve bunun oyuncuya ne tür bir ek bilgi sağladığı sorulur. Hakem doğal olarak soru sorulan kişinin duraksamadan masadaki oyuncu ile aynı anlamı çıkarıp çıkarmayacağını öğrenmek isteyecektir. Fakat sorunun biraz daha genel sorulmasında yarar var. Örneğin “ortağınız duraksaması ne anlama geliyor olabilir” veya perdeli masada oynanıyor ise “perdenin diğer tarafında kim duraksamış olabilir, anlamı sizce ne olabilir” gibi.

Hakem asla, “sizce şöyle bir deklare mantıklı bir alternatif midir” diye sormamalıdır. Soru sorulan oyuncular kendilerince mantıklı olan seçenekleri kendileri belirlemeli ve değerlendirmek üzere hakeme söylemelidirler.

Bir örnek:

♠ 76	
♥ K8	
♦ AQ10632	
♣ Q96	
♠ K5	
♥ QJ1076	
♦ J5	
♣ 10853	

Kuzey 1 karo açıyor, Doğu (ortağınız) 1 pik overcall yapıyor ve Güney 3NT diyerek deklarasyonu bitiriyor.

Siz pik rua'nızı atak ediyorsunuz. Ortak bir süre duraksıyor, kıvranıyor ve sonunda pik valesini veriyor. Bunun üzerine siz kör dam ile devam ediyorsunuz ve kontrat 3 batıyor. Başka her defansa 3NT +1 olacaktı. Rakipler hakem çağırıyorlar.

Defansta kör dam yerine daha başarısız sonuca yol açabilecek fakat mantıklı bir alternatifiniz var mıydı? Örneğin pik 5'li ile devam etmeniz mantıklı mıydı? Kör dam ile devam etmek, duraksama sonucu gelen haksız bilgiden kaynaklanan bir seçenek miydi?

Bu durumda hakemin anketi yaparken oyunculara soruyu aşamalı olarak sorması doğru olur: “Eliniz bu, deklarasyon bu, atağınız nedir?” (eğer soru sorulan kişi pik ruayı asla atak etmiyor ise, muhtemelen anket dışı bırakılmasında yarar vardır). Hakem soruya devam eder: “Pik rua, 6lı, vale, 3lü. Nasıl devam ediyorsunuz? Ve neden?”. Soru sorulan cevap verdikten sonra hakem devam eder: “Peki, bunun dışında ikinci lövede başka seçeneğiniz olabilir miydi? Sizce mantıklı bir tercih olur muydu bu?”. “Peki ortağınız pik vale vermeden önce bir süre duraksar ise bundan ne anlam çıkarabilirdiniz?” Burada önemli olan soru “Neden?” sorusudur. Vale verilmesi, pik damının ortakta olmadığını gösteriyor. Eğer bütün pik onörleri ortakta olsaydı, ve doğru defans pike devam etmek olsaydı, ortak pik ruayı ezip defansa devam edebilirdi. Dolayısı ile, pik vale verilmesi (örneğin pik rua tek ise) ortağın kör'e preferans vermesi şeklinde de yorumlanabilir. Dolayısı ile hakem, pik vale verilmeden önceki duraksamanın haksız bilgiye yol açıp açmadığını ortaya çıkarmak durumundadır.

Burada birçok oyuncu, pik vale öncesi yaşanan duraksamanın sizin defansta kör'e dönmenize yol açan haksız bilgiyi iletmediğini iddia edebilir. Oysa, masadaki bilgiler ışığında edinmiş olduğunuz “haklı bilgi” de defansta aynı yönü işaret etmektedir.

Eğer oyuncuların çoğu duraksamadan bağımsız olarak pas geçer veya kontr derler ise, hakem masa skorunun geçerli olacağına karar verebilir. Fakat eğer oyuncular duraksama sonrasında verecekleri deklareyi değiştirmeye eğilimli ise, hakemin ayarlı bir skor vermesi daha uygun olabilir.

Board	9	N	
Dealer	N		
Vul	E/W		
W			E
♠ KQJ1063 ♥ Q8 ♦ Q109 ♣ 106			♠ A75 ♥ K2 ♦ K653 ♣ J542
		S	
		♠ 942 ♥ 953 ♦ J84 ♣ KQ98	

North	East	South	West
1♥	Pass	1NT	Pass
2♥	Pass	Pass	2♠
Dbl	Pass	3♥ ¹	Pass
Pass	Pass		

Benzer tema üzerine bir başka örnek:

Güney, 3 kör deklaresi öncesinde duraksıyor, ve bu kontrat 1 fazla yapılıyor. +170.

Doğu ise hakemi çağırıyor ve Güneyin duraksaması nedeni ile 3 pik diyerek yarışmadığını belirtiyor.

Güney durumun farkında mıydı? Güneyin eline bakacak

olursak, büyük ihtimale evet! Bunu nasıl açıklığa kavuşturarak ispatlayabiliriz? Tabii ki anket yaparak.

Bir önceki örnekte olduğu gibi Güney'in elini veririz ve deklarasyonun en başından itibaren ne diyeceklerini sorarız. Eğer Güneyin eli ile soru sorulan herkes hızlıca 3 kör der ise, Güneyin 3 kör demeden önce duraksamak için mantıklı bir sebebi olmadığını ortaya koymuş oluruz. Burada hakem oyunculara Güney'in "4 kör yapabilir miyiz diye düşünüyordum" demesi hakkında ne düşündüklerini de sorabilir. Bu durumda soru sorulan oyuncuların reaksiyonu muhtemelen hakeme doğru yolu gösterecektir.

Anket yönteminin bize yol gösterceği çeşitli başka durumlar da söz konusudur:

- Söz konusu oyuncu sınıfı için "sıradışı veya beklenmedik bir deklare veya oyun tarzı" mı tercih edilmiş?
- Düşük yüzdeli veya mantık dışı bir oyun tarzı mı tercih edilmiş?
- Defansçı "başka elimiz yok" diye el açıyor, ortağı derhal itiraz ediyor. Bu durumda defansçının açılmış kartları, diğer defansçıya haksız bilgi sağlamış olur mu?
- Perdeli masada bir deklarenin açıklaması not kağıdına yazılıyor. Rakip ise kağıttaki karalamaların kafasını karıştırdığını iddia ediyor.
- Yakındaki masalardan gelen konuşmaların duyulduğu iddia ediliyor
- Yasa 16D kapsamında geri alınmış olan bir kart, kusurlu taraf için haksız bilgi kaynağıdır. Bu durumda kusurlu taraf bu haksız bilgiden yararlanacak bir oyun tarzı izlemiş olabilir mi?

5. Karar: Anket cevaplarını nasıl değerlendirmeli?

Bu aşamada, aşağıdaki soruların doğru olarak cevaplanması zorunludur:

- Bir usulsüzlük var mı?
- Usulsüzlük sonucu zarar gören bir taraf oldu mu?
- Usulsüzlük olmasa idi ne tür bir sonuç ortaya çıkardı?
- Bu sonuçlar kusursuz taraf açısından daha mı olumlu olurdu?
- Usulsüzlük sonucu oluşan, ancak telafi edilmesi gerekmeyen bir zarar söz konusu mu?

Nihai kararımızı oluşturabilmek için, ankete cevap verenlerin tercihlerini, düşünce tarzlarını, göz önünde bulundurdıkları seçenekleri, karar verme hızlarını, vücut dillerini ve sorulara verecekleri reaksiyonları dikkate almamız gerekir.

Tüm durumlara uyacak sihirli bir kural maalesef bulunmuyor. Örneğin, azınlık tarafından tercih edilen bir oyun tarzı için "her X kişi içinde 1 kişi" gibi bir kural koyup bu kuralı körü körüne uygulamak, felakete davetiye çıkarmak ile eşdeğerdir.

Anketten gelen tüm bilgileri birlikte analiz ederek değerlendirmek daha doğru olacaktır. Örneğin, varsayalım ki bir soru 6 kişiye soruldu. Bunlardan 5 tanesi belli bir oyun tarzının mantıklı bir alternatif olduğunu söyledi. Altıncı kişi ise farklı bir fikirde olduğunu belirterek buna ilişkin oldukça tatmin edici argümanlar ortaya koydu. Hakem durumu değerlendirirken, altıncı kişinin fikrinin gerçekten tatminkar olduğunu ve bunun ancak gerçek bir iyi oyuncunun aklına gelebilecek bir oyun tarzı olduğunu gördü. Hakem, "Adam boş yere birkaç kez dünya şampiyonu olmuyor tabii" diye düşünürken, tek bir kişinin fikrinin dahi çoğunluk fikrine baskın gelebileceğine ilişkin uç bir örneği kayda geçirmiş oluyor.

Hakem kararını açıklarken her zaman uygun oyuncular arasında anket yaptığını ve soru sorulan kişi adedini belirtmeli, fakat oyuncu isimlerini vermemelidir. Apel Komiteleri gerek gördüğü takdirde, anketin doğru şekilde yapılıp yapılmadığını anlamak için, soruların kimlere sorulduğu hakkında hakemden bilgi isteyebilir. Bu soruya cevap vermek yerel federasyonun uygulamalarına da bağlıdır. Örneğin Avustralya Briç Federasyonu çatısı altında çalışan hakemlerin, anket yaptıkları oyuncuların adlarını Apel Komitesine açıklamak gibi bir yükümlülükleri yoktur. EBL ve WBF'de görev yapan hakemler ise soru sorulan kişilerin adlarını, Apel Komitesi fonksiyonunu üstlenmiş durumdaki görevli olan "Gözden Geçirici" ye verebilirler.

Sonuçlar:

- Son yıllarda hakemlik kurumu önemli derecede evrim geçirmiştir. Anket yapılması bir sanattır ve doğru yapılmalıdır, aksi takdirde ciddi hatalara ve olumsuz sonuçlara yol açabilir.
- Anket yapmak, bir hakemin görevleri arasında son derece önemli bir yer tutar. Hakem, sorularına objektif ve her hangi bir eğilimi yansıtmayan cevaplar alabilmek için elinden geleni yapmalıdır. Hakem ancak bu şekilde durumu doğru değerlendirebilir ve adil bir karara ulaşabilir.
- Hangi sorunun sorulacağı her zaman açık olmayabilir. Yanlış soru sorulması ise tüm anketin bir zaman kaybına dönüşmesine sebep olabilir. Hakem bazen anketi yaparken yanlış sorular ile başlamış olduğunu farkına varabilir. Bu durumda konuyu tekrar ele alıp baştan başlamak, yanlışın üzerinde ısrarcı olmaya nazaran daha yararlı olacaktır.
- Hakem, muhakeme yeteneklerini kullanmak yerine bir takım otomatik formüllere asla itibar etmemelidir. Yeni "anket devri" hakemleri masada kendini oyuncu yerine koyma zorunluluğundan kurtarmış olmakla birlikte; hakemlere, anketten gelen değişken cevapları en doğru şekilde analiz edip değerlendirme gibi daha ağır bir sorumluluk yüklemiştir. Bu bakımdan, bazı cevapların altında yatan düşünce tarzı, birçok durumda o cevabın kendisinden daha önemli hale gelebilmektedir.
- Günümüzde birçok organizasyonda hakemin kararının nihai olarak kabul edilir durumda olması, doğru karara ulaşmanın önemini özellikle vurgulamaktadır.
- Yorum gerektiren durumlarda %100 doğruluk sağlanması elbette mümkün olmayacaktır, fakat iyi anket yapmak hata oranımızı azaltacak ve alçağımız kararların kalitesini ciddi oranda artıracaktır.